

Művészetpártolás + Hála = Mecénások

Simonné Prezenszki Erzsébet
levéltáros, levéltár-pedagógus

Ki számít mecénásnak?

- műpártoló, pártfogó, támogató, patronáló, segítő vagy promóter, szponzor
- **olyan magánszemély vagy szervezet, aki vagy ami, önként támogatást, bátorítást, kiváltságot, esetenként pénzügyi támogatást is nyújt egy másik rászoruló szervezetnek vagy magánszemélynek**
- természetesen ellenszolgáltatás nélküli támogatásról, filantrópiáról van szó. Az adományozás keretében semmiféle anyagi vagy egyéb ellenszolgáltatásra nem kerül sor, a tényleges segítség azért történik, mert valakinek a támogatásra szüksége van.

Honnan ered az elnevezés?

Caius C. Maecenas portréja, 18. századi metszet

Kép forrása: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Mec%C3%A9n%C3%A1s>

Az elnevezés az ókorból ered, amikor a dúsgazdag és művészeteket pártoló **Gaius Cilnius Maecenas** (Kr. e. 70. április 13. – Kr. e. 8.) **római lovag** neve **a művészeket anyagilag és erkölcsileg segítő tevékenysége okán** közmondásossá vált, majd a római császárkortól kezdve a művészetek bőkezű pártfogóinak szinonimájává formálódott az egész világon, akiket ezért ma mecénásnak hívnak.

Gaius Cilnius Maecenas tevékenysége

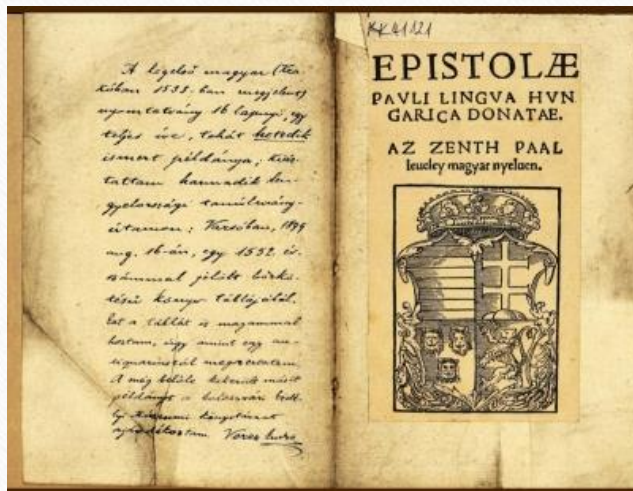
A férfi feltételezhetően öröklés útján alapozta meg mesés vagyonát, Octavianus – a későbbi **Augustus császár** (Kr. e. 27 - Kr. u. 14) – tanácsadójaként és egyik legfőbb bizalmasaként azonban később tovább gyarapította azt.

A principátus születése után feleségül vette a szépséges Terentiát, házassága azonban nem csupán boldogtalanná tette őt – **Cassius Dio szerint az asszony Augustus szeretője lett –, de politikai karrierjét is kettétörte.** Terentia fivére, Lucius Licinius Varro Murena ugyanis Kr. e. 23-ban összeesküvést szervezett Augustus ellen, Maecenas pedig állítólag megkísérelte megmenteni sógora életét. Miután a konspirációra fény derült, a gyanúba keveredett politikus kénytelen volt feladni pozícióját, azonban Kr. e. 8-ban bekövetkező haláláig jó barátságot ápolt korábbi pártfogójával.

Visszavonulása után a művészeteknek szentelte idejét, pályafutásában azonban hiába keresnénk választóvonalat a politikusi és a „mecénási” korszak között. A dúsgazdag férfi már a Kr. e. 30-as évek elején „szárnya alá vette” a római irodalom aranykorának legtehetségesebb íróit: először **Lucius Varius Rufusszal és Vergiliusszal került közeli barátságba,** majd az utóbbi költőn keresztül Horatiusszal is megismerkedett, akivel Kr. e. 39-ben találkozott először. Maecenas bőkezűségét mutatja, hogy az utóbbi költőóriás később egy hegyvidéki birtokot kapott tőle ajándékba, ahol zavartalanul alkotgatott.

A római költészet „mecénása” persze nem csak azért áldozott vagyonokat a birodalom legtehetségesebb íróira, hogy Vergilius, Rufus, vagy éppen Propertius műveiben reklámot csináljon a nevének; pénzével együtt tanácsokkal is ellátta pártfogoltjait, és igyekezett megnyerni őket az **Augustus által megalapozott új államrend számára.** Maecenas komoly erőfeszítéseket tett azért, hogy a kortárs költők felsorakozzanak a principátus mellett, ami ékes bizonyítéka annak, hogy a Varro Murena-féle összeesküvés után is baráti viszonyban maradt Augustusszal.

Magyar mecénás – mecénási tevékenység a 16. században

Epistolae Pauli lingua Hungarica donatae. Az Zenth Paal leuley magyar nyeluen.
[Krakkó,] [s.n.], 1533. - Z-ZV [8] p. ; 8°. - Komjáthy Benedek fordítása
Jelzet: MNL OL, Levéltár-tudományi Szakkönyvtár, KK41121.

Kép forrása: https://mnl.gov.hu/mnl/ol/legregebbi_nyomtatvanyunk

Frangepán Katalin grófnő Perényi Gábor kamarásmester özvegye, Frangepán János cetini gróf leánya és Frangepán Ferenc kalocsai érsek testvére volt.

Nem csak a tudományokat kedvelte és szép könyvtárral rendelkezett, hanem a tudósoknak is nagy pártfogója volt. Az ő unszolására s pártfogása mellett adta ki 1531-ben Krakkóban Komjáti Benedek, az ifjabb Perényi Jánosnak, Frangepán Katalin egyetlen fiának nevelője, Szent Pál leveleit, magyar nyelven, melynek előszavában Vietor Jeromos Frangepán Katalint dicséretekkel halmozza el és udvarát valódi iskolának nevezi.

Magyar mecénás – mecénási tevékenység a 17. században

Nádasdi és fogarasföldi gróf Nádasdy III. Ferenc
(Csejte, 1623. január 14. – Bécs, 1671. április 30.)

Kép forrása:

[https://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1dasdy_Ferenc_\(f%C5%91%C3%BAr\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1dasdy_Ferenc_(f%C5%91%C3%BAr))

Nádasdy Ferenc a 17. század egyik legjelentősebb mecénása volt. Az ország talán leggazdagabb főuraként magas országos méltóságokat töltött be, pályája csúcán országbíró volt. Műpártolását gazdagságán, méltóságán kívül meghatározta az is, hogy többször időzött Itáliában és Németországban is; Padovában és Sienában járt egyetemre. Pártolta az irodalmat (könyveket adott ki, birtokán nyomdát állított fel), s ő jelentette meg 1664-ben a Mausoleumot, a magyar uralkodók képmásainak azt a gyűjteményét, amely több évszázadra meghatározta ábrázolásuk hagyományát. Nagyszabású épületeket is emeltetett; az egyházi épületek közül kiemelkedik a lorettomi szervita-, valamint a lékai ágoston rendi kolostor és templom (a Nádasdy család temetkező helye). A két családi rezidenciát, Sárvárt és Sopronkeresztúrt is kiépíttette. Nádasdynak tekintélyes műgyűjteménye is volt, benne festmény-kollekcióval, érmekkel, ötvösművekkel, nagy könyvtárral. Nemcsak rézmetszetek, hanem rézdúcok, sőt rézmetszet-nyomtató prés is volt a tulajdonában. Augsburgban külön ötvöst foglalkoztatott, s gyűjteményei közül az ötvöstárgyaké volt a legértékesebb. Nádasdy Ferenc bukása és halála (1671) után vagyonát elkobozták, így alig ismerünk gyűjteményéből valamit.

Művészetpártolás és hála a 17. századi Sopronban

Kép forrása:

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Szenth%C3%A1roms%C3%A1g-szobor_\(Sopron\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Szenth%C3%A1roms%C3%A1g-szobor_(Sopron))

A középkor és a korai újkor városait, köztük Sopront is, számos természeti csapás – zivatarok, jégesők, háborúk, járványok, tűzvészek – sújtották.

A középkori és az újkor Európa népességét sokféle járvány tizedelte: tífusz, dizentéria, himlő, influenza, kanyaró, diftéria, de valamennyi járvány közül a pestis, vagy ahogy akkoriban nevezték: döghalál volt a legveszedelmesebb.

A pestis járvány Sopronban többször is felütötte a fejét. (1644-45, 1656, 1679)

Gróf Löwenburg János Jakab és felesége, Thököly Katalin grófné „hálából, hogy az isteni gondviselés őket az iszonyúan dühöngő pestisből megmentette”, emlékművet állított a soproni Fő téren a Szentháromság tiszteletére, 8000 forint költséggel, melyet 1701. november 25-én ünnepélyesen felszenteltek. A grófi pár az Ober-Kohlenberg dűlőben szőlőt adományozott a plébániának azzal a kötelezettséggel, hogy a plébános minden évben, Szentháromság vasárnapján a szobor előtt ajátosságot tartson. 1711-ben pedig a győri püspök a pestis hatására három nyilvános körmenetet rendelt el a soproni Szentháromság-emlékhez, a szentbeszédeket a domonkos atyák tartották.

Köszönöm a figyelmet!
